

organized crime, including general criminalization, in the United States is carried out by a law enforcement agency such as the Federal Bureau of Investigation.

As a result of the study, it is stated that today the analysis of statistical data and empirical material makes it possible to assert a positive tendency in the direction of interaction of international law-enforcement organizations on counteraction to organized crime, in particular, general-purpose orientation, and also to note that the results of such activity are becoming more significant. In this regard, the opinion was expressed on the need for domestic law-enforcement bodies to intensify work on the exchange of information of mutual interest with the competent authorities of foreign countries.

Keywords: organized crime, common-law orientation, counteraction, international cooperation.

УДК 343.71

*С. В. Пономарьов,
М. В. Стацак*

**ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА
ХАРАКТЕРИСТИКА КРАДІЖОК,
ПОЄДНАНИХ З ПРОНИКНЕННЯМ У ЖИТЛО,
ІНШЕ ПРИМІЩЕННЯ ЧИ СХОВИЩЕ**

У статті розглянуто питання оперативно-розшукової характеристики крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище. Визначено, що сучасну оперативно-розшукову характеристику крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища можна надати через визначення основних відомостей щодо: способів проникнення до приміщень; осіб, які готуються або їх вчиняють; предметів посягання та місця їх збуту. Зроблено висновок, що знання на належному рівні характерних даних щодо крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, допоможе працівникам кримінальної поліції швидше визначитися з ефективними способами протидії.

Ключові слова: оперативно-розшукова характеристика, оперативно-розшукова протидія, крадіжка, поєднана із проникненням у житло, інше приміщення чи сховище.

Постановка проблеми. Конституцією України кожному гарантується право на недоторканність житла, яке має особливе значення для особи, оскільки його дотримання є певною гарантією інших прав людини – права на життя, на особисту недоторканність, на невтручання в особисте та сімейне життя, на володіння, користування й розпорядження своєю власністю тощо. Відповідно до ст. 41 Основного Закону України кожен має право володіти, користуватися й розпоряджатися своєю власністю. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним [1]. На сьогодні в умовах розбудови демократичної правової держави безпека й недоторканність визнаються надзвичайними соціальними цінностями. Гарантована Конституцією та Цивільним кодексом України охорона приватної власності, її захист від злочинних (корисливих) посягань були й залишаються одними з найважливіших завдань у діяльності правоохоронних органів [1-2]. Водночас статистика свідчить, що за останні три роки кількість злочинів, що кваліфікуються за ч. 3

ст. 185 КК України, тобто крадіжки, вчинені способом проникнення в житло або інше приміщення громадян, постійно зростає (у 2013 р. – 36823, 2014 р. – 41233, 2015 р. – 46824, 2016 р. – 59737 та за десять місяців 2017 р. – 46749) [3]. Тобто, попри досить чітку правову регламентацію забезпечення недоторканості права власності, аналіз статистичних даних свідчить про збільшення окресленого виду крадіжок. Указане свідчить про потребу ефективної протидії вказаному виду злочинності правоохоронними органами, одним із аспектів якої є вдосконалення їх положень щодо оперативно-розшукової характеристики. Зазначимо, що знання всіх її структурних елементів дозволяє вибрати найефективнішу організаційно-тактичну модель протидії злочину, виявити можливі об'єкти посягань, визначити оптимальний організаційно-тактичний алгоритм загальних оперативно-профілактичних та оперативно-розшукових заходів, спрямованих на отримання інформації щодо конкретної особи [4, с. 39-40].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Учені в галузі криміналістики та оперативно-розшукової діяльності досліджували різні аспекти питання протидії вказаним видам злочинів. Проте детальний аналіз фахової наукової літератури дає змогу визначити, що здебільшого науковці аналізували лише окремі види крадіжок, поєднаних з проникненням у житло, інше приміщення чи сховище (наприклад, О.М. Асадчих розглянуто питання протидії крадіжкам з приватних дачних будинків, а авторський колектив монографії «Оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп, які готують вчинення крадіжок з квартир» (О.О. Ганжа, О.В. Дерев'ягін, К.В. Шахова, В.В. Шендрік) вивчав питання, пов'язані з протидією квартирним крадіжкам. Зазначене привело до того, що на сьогодні оперативно-розшукова характеристика крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, інше приміщення чи сховища, ще не досить розроблена.

Формування цілей. Метою статті є визначення основних аспектів оперативно-розшукової характеристики крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища.

Виклад основного матеріалу. Сучасна теорія оперативно-розшукової діяльності не містить єдиного визначення поняття «оперативна-розшукова характеристика», проте більшість учених дотримується думки щодо доцільності віднесення до її складу кримінально-правової, кримінологічної та криміналістичної характеристик. Щодо цього заслуговує на увагу наукова позиція колективу авторів монографії «Особливості протидії злочинам підрозділами карного розшуку в курортних місцевостях України» (А.В. Баб'як, О.О. Дерев'ягін та ін.) про те, що зміст оперативно-розшукової характеристики не обмежується певним колом відомостей і визначається, крім предмета та об'єктів ОРД, ще й співвідношенням з предметами інших галузей юридичної науки [4, с. 22]. З огляду на це можна дійти висновку, що сучасну оперативно-розшукову характеристику крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища можна надати через визначення основних відомостей щодо:

–способів проникнення до приміщень;

- осіб, що готуються або їх вчиняють;
- предметів посягання та місця їх збуту.

Що ж стосується сучасних способів проникнення до житла, іншого приміщення чи сховища з метою вчинення крадіжок, то, як свідчить практика, до них слід віднести вчинення крадіжок способом:

- використання «вільного» доступу;
- пошкодження або демонтажу запірних пристроїв, зокрема за допомогою використання спеціально пристосованих засобів;
- пошкодження конструктивних частин житла, приміщення чи сховища, зокрема вікон, стін, даху тощо;
- проникнення до житла, приміщення чи сховища на законних підставах і переховування там до настання сприятливих умов для вчинення злочину;
- використання вибухових речовин;
- застосування спеціального обладнання, зокрема комп'ютерної техніки;
- використання спеціальної екіпіровки для спуску на відчинені вікна й балкон.

З огляду на вказане можна дійти висновку, що крадіжки, поєднані з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища розрізняються також за способом підготовки до вчинення злочину, зокрема на такі, до вчинення яких попередньо готуються, й на ті, що вчиняються спонтанно.

Зауважимо, що визначення способів вчинення крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища буде не повним без зазначення знарядь і засобів їх вчинення. На нашу думку, досить повну характеристику щодо знарядь вчинення кваліфікованих крадіжок, поєднаних з проникненням до будь-якого приміщення, подав авторський колектив монографії: «Оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп, які готують вчинення крадіжок з квартир» (О.О. Ганжа, О.О. Деревягін, В.В. Шендрік та ін.). Науковці вивчали окреслене питання в контексті дослідження проблематики протидії квартирним крадіжкам. Зокрема, учені визначили, що всі знаряддя вчинення квартирних крадіжок можна поділити на дві групи. До першої з них відносяться знаряддя, спеціально виготовлені для проникнення в квартири громадян з метою вчинення крадіжки, зокрема:

- 1) «пінцет» – тонка металева пластина з пружиною і гачком на кінці;
- 2) «гребінь» – довгі вузькі металеві пластини з насічками, що нагадують вирізи на ключах;
- 3) «фомка» – невеликий лом, роздвоєний на кінці;
- 4) «гусяча лапа» – спеціальний злодійський інструмент для розтину металевих предметів (сейфів, залізних ящиків тощо), що за формою нагадує консервний ніж великих розмірів зі стрижнем-важелем, на який для подовження плеча важеля може надіватися металева труба;
- 5) «балерина» – спеціальний злодійський інструмент для відкриття сейфів;
- 6) «уїс-тігі» – щипці з довгими тонкими кінцями з насічкою, що служать для захвату й повороту ключа, вставленого у внутрішній замок зсередини

приміщення. При вживанні цього інструмента на кінці ключа залишаються сліди у вигляді подряпин;

7) відмички (зокрема електричні бамп пістолети) – спеціалізований інструмент, що використовується для відкриття замків без ключа методом маніпуляції [5, с. 44].

До другої групи науковці віднесли знаряддя, призначені для господарсько-побутових потреб, а саме: лом, сокира, стамеска, домкрат, саперні ножиці (гострозубці), молоток, металева болванка, дрилі, ножівки, ножі тощо [5, с. 46].

Різноманітність й така велика кількість способів і знарядь вчинення крадіжок, поєднаних з проникнення до житла, іншого приміщення чи сховища, насамперед пов'язана з місцями вчинення таких злочинів. Аналіз емпіричного матеріалу дозволяє стверджувати, що на сьогодні об'єктами крадіжок є об'єкти всіх видів власності (приватної, юридичної або державної), проте до найтипівіших належать такі:

- житло громадян у багатоквартирних будинках чи гуртожитках;
- приватні домоволодіння, дачі, замські будинки;
- приміщення для зберігання рухомого та нерухомого майна (підсобні приміщення), гаражі;
- аптеки та заклади охорони здоров'я;
- магазини й торгівельні павільйони, складські приміщення;
- об'єкти, що належать Збройним силам України, озброєним добровільним батальйонам, правоохоронним органам;
- об'єкти інфраструктури;
- заклади культури та мистецтва, державні заклади та архіви;
- вантажні відсіки комерційного транспорту та об'єкти залізничного транспорту.

Зауважимо, що наявність таких відмінних за типом власності, направленістю та іншими ознаками місць вчинення крадіжок, поєднаних з проникненням до них, пов'язана з різноманітністю матеріальних благ, які стають предметами злочинного посягання. Наприклад, тільки за останні три роки предметами посягання були:

- гроші та цінні папери;
- ювелірні вироби та цінні прикраси;
- аудіо-, відео, побутова, будівельна та господарська техніка;
- засоби зв'язку та їх аксесуари;
- особисті речі та одяг;
- документи (зокрема й в електронному вигляді);
- культурні, художні та мистецькі цінності;
- продовольчі та непродовольчі вироби або товари, серед них алкогольні чи тютюнові;
- наркотичні засоби, психотропні речовини та їх аналоги, медикаменти;
- вогнепальна зброя та боєприпаси, вибухові речовини;
- паливно-мастильні матеріали, запчастини до різноманітної техніки.

Утім, зазначимо, що класифікація предметів злочинних посягань постійно збільшується залежно від попиту на ринку майна, одержаного злочинним шляхом, оскільки на таких ринках також діє принцип: «попит породжує пропозицію» [6, с. 8]. Тобто, використовуючи сказане до тематики статті, констатуємо, що поки будуть купувати, наприклад, викрадені ювелірні вироби чи антикваріат, такі речі залишатимуться предметами крадіжок, пов'язаними з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища.

Насамкінець уважаємо за доцільне визначитися з характеристикою осіб, які готують або вчиняють крадіжки, поєднані з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища. За статевою ознакою лідирують чоловіки, які вчиняють більшість крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, та є безпосередніми виконавцями цих злочинів – 90,3%; жінки ж при їх вчиненні найчастіше виступають підбурювачами, посібниками або навідниками.

Віковий діапазон осіб, які вчинюють крадіжки, поєднані з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, дуже широкий – від 14 років (початкова межа кримінальної відповідальності) до 50 років. Аналіз емпіричного матеріалу свідчить, що більшість крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, скоюють особи віком від 20 до 35 років – 73%; у 9,1 % випадків вказані злочини вчиняють неповнолітні, а в 3,5 % випадків – малолітні.

Водночас за останні роки на території України серед злочинів, у яких встановлено особу злочинця, питома вага осіб, раніше засуджених за майнові злочини, складає 60,3 %.

Характеризуючи загальні обставини вчинення крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, також зауважимо, що за часом доби вони найчастіше скоюються у вечірні та нічні години (до 75,4 %), тобто в період з 23 до 5 години. Також для крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, характерним є сезонний час їх вчинення. Дослідження показало, що 10,5 % крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, а також поєднаних з насильством, вчинюються взимку; у 52,3 % випадків – під час святкових та вихідних днів, у 23,7 % випадків – у робочі дні (у години роботи).

Висновки. Отже, підсумовуюче наведене, доходимо висновку, що знання на належному рівні характерних даних щодо крадіжок, поєднаних з проникненням до житла, іншого приміщення чи сховища, допоможе працівникам кримінальної поліції швидше визначитися з ефективними способами протидії.

Використані джерела:

1. Конституція України: Закон України від 26 червня 1996 року. URL : www.gksa2.rada.gov.ua/pls/zweb_N%/webproc4_1?id
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV (поточна редакція на підставі Закону України від 06 листопада 2014 року № 1206-18). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>

3. Статистичні дані Генеральної прокуратури України. URL : <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html>

4. Особливості протидії злочинам підрозділами карного розшуку в курортних місцевостях України : монографія / [А.В. Баб`як, О.О. Деревягін, М.В. Стащак]. Львів: ЛьвДУВС, 2012. 172 с.

5. Оперативно-розшукова протидія діяльності організованих груп, які готують вчинення крадіжок із квартир : монографія / [О. О. Ганжа , О. О. Деревягін, М. В. Стащак, К. В. Шахова, В. В. Шендрик]. Харків: Діса плюс, 2016. 170 с.

6. Мазур Л. А. Протидія підрозділами карного розшуку обігу майна, одержаного злочинним шляхом : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Львів, 2013. 20 с.

Стаття надійшла до редколегії 16.03.2018

Пономарьов С. В., Стащак Н. В. Оперативно-розыскная характеристика краж, соединенных с проникновением в жилье, другое помещение или хранилище

Рассматривается вопрос оперативно-розыскной характеристики краж, соединенных с проникновением в жилье, другое помещение или хранилище. Определяется, что современную оперативно-розыскную характеристику краж, сопряженных с проникновением в жилище, другое помещение или хранилище можно предоставить путем определения основных характеризующих сведений о способах проникновения в помещения; лицах, готовящихся или их совершающих; предметах посягательства и местах их сбыта. Делается вывод, что знания на должном уровне таких характеризующих данных по кражам, сопряженных с проникновением в жилище, другое помещение или хранилище, поможет работникам криминальной полиции быстрее сориентироваться относительно эффективных путей противодействия

Ключевые слова: оперативно-розыскная характеристика, оперативно-розыскная противодействие, кража, соединенная с проникновением в жилье, другое помещение или хранилище.

Ponomarev S., Stashchak M. Operational and Investigative Characteristics of Thefts Combined with Penetration into Accommodation, other Premises or Storage

The article deals with the operational and investigative description of thefts, combined with the penetration of housing, other premises or storage facilities. It is determined that modern operative-wanted theft, combined with penetration into a home, another room or storage facility, can be provided by identifying the main characteristics of information about: ways of penetrating the premises; - persons preparing or doing them; the objects of the attack and the place of their sale. So, let's summarize that

- in relation to modern methods of penetrating housing, other premises or repositories for the purpose of committing thefts, they should include theft: by using "free" access; damaging or dismantling of shut-off devices, including, by means of the use of specially adapted means; damage to the structural parts of a home, a room or a storage, in particular windows, walls, roofs, etc. ; penetration into the home, premises or storage on legal grounds and hiding there until the onset of favorable conditions for the commission of a crime; use of explosives; application of special equipment, including computer equipment; use of special equipment for descending to open windows and balconies;

- the most typical places of such thefts include the following: housing citizens in multi-apartment buildings or hostels; private households, cottages, country houses; premises for storage of movable and immovable property (utility rooms), garages; pharmacies and health care facilities; shops and trade pavilions, warehouses; objects belonging to the Armed Forces of Ukraine, armed volunteer battalions, law enforcement agencies; infrastructure objects; cultural and artistic institutions, state institutions and archives; cargo compartments of commercial transport and railway transport objects.

At the same time, the typical objects of the attack are determined, describing the persons who prepare or commit the theft, combined with the penetration of the house, other premises or storage, and the general circumstances of the theft, combined with the penetration of the house, another room or repository,

The general conclusion is that knowledge at the appropriate level of such characterizing data on theft, combined with penetration into a home, other premises or repository, will help criminal police officers to focus more quickly on effective ways of countering the latter.

Keywords: operative-search characteristics, operative-search counteraction, theft, combined with penetration into a house, other premises or storage.